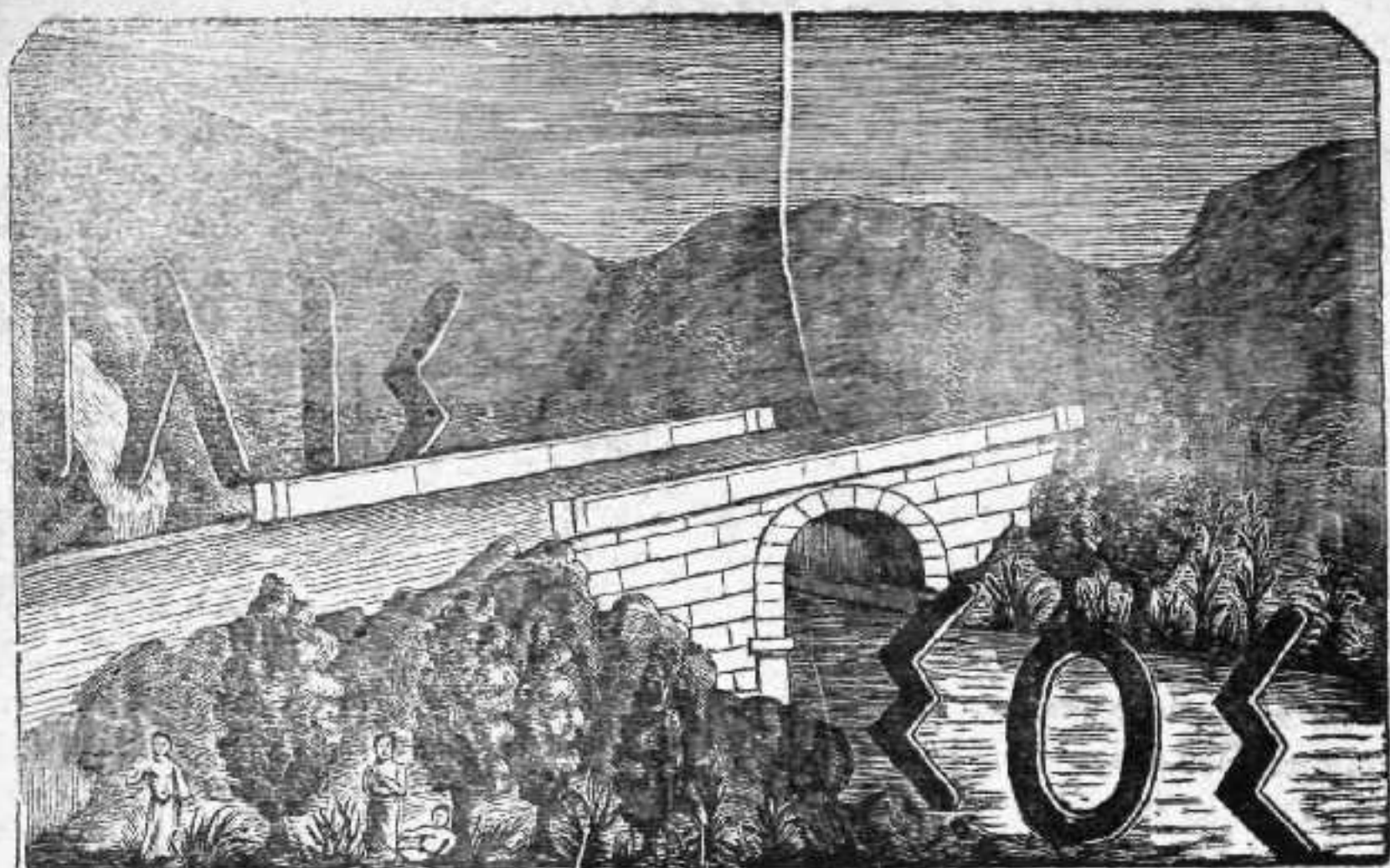

ΕΥΓΕΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 30 Μαρτίου 1871.

|| ΕΤΟΣ Γ'. — ΦΥΛΛ. ΚΒ'.

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΔΑΡΒΙΝ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΕΜΦΑΝΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΛΛΟΙΩΤΟΥ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ Φιλολ. Συλλογῇ Παρυασιῶν).

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλλ. Κ'. καὶ ΚΑ'.)

Εἰς ταύτην δὲ τὴν ἀρχικὴν μορφήν ἔδωκε πρῶτον ὁ πλάστης. Πάντες οἱ ὄπκιδοι τοῦ μεγάλου τοῦτου ἄνδρος κατακρίνουσι τὸν τρόπον τῆς λύσεως τοιοῦτον σφοδρῶς ζήτηματος, ὅπερ ἔπρεπε νὰ λυθῇ διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου. δι' ἧς ἐποτυχευμένη καὶ τὸ περὶ ἀλλοιωτοῦ τῶν εἰδῶν, μεθ' ὧς εἰσάγων θεὸν ἀπὸ μηχανῆς· ἀλλὰ τὴν ἀντιέπειαν ταύτην δικαίως ἀποδίδουσιν εἰς τὴν αἰφνίδιον ἀνάμνησιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ὁ

Δάρβιν μεσουρανῶν ἐν τῇ θεωρίᾳ, αἶφνης ἐνεθυμήθη ὅτι εἶναι Ἀγγλος, καὶ ὅτι ἀπεστήθιζεν ἄλλοτε τὸ ἱερὸν βιβλίον.

Ἀλλ' ἀφ' οὗ ὁ Δάρβιν ἔφερε μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου τὰ πράγματα καὶ ἐσταμάτησεν ἐνδοιάσας, οἱ ὄπαδοι αὐτοῦ δὲν ἐδειλίασαν νὰ χωρήσωσι μέχρις ἄκρων. Οὔτε ἠθέλησαν ν' ἀναμίξωσι τὸν Θεόν, ὅταν ἐρευνῶσι τοὺς νόμους καὶ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως· διότι ἄλλως, ἀδύνατος πᾶσα περαιτέρω ἐρευνα. Εἶπον λοιπὸν ὅτι ἡ ἀρχικὴ αὕτη ὀργανικὴ μορφή ἦτο φυσικὸν ἀποτέλεσμα δυνάμεων φυσικῶν. Εἰς τοῦτο συνίσταται τὸ πολύκροτον ζήτημα τῆς αὐτομάτου γεννήσεως ἢ αὐτογονίας (génération spontanée). Ἐὰν ἡ αὐτογονία ἐξακολουθῇ σήμερον ὑπισταμένη ἢ μὴ, εἶνε ζήτημα. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ζωῶνα, κλυόμενα ἐγγυματικά, ἀναφαίνονται κατὰ χιλιοστάς ἐν ὕδατι περιέχοντι ὀργανικὰς ὕλας. Τῶν παρατηρητῶν οἱ μὲν διατείνονται ὅτι διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀνκαλύπτουσιν

ἐν τῷ ὕδατι ἢ τῷ ἀέρι ὡάρια, οἱ δὲ ἀπαντῶσιν ὅτι πολλάκις μάτην ἐζήτησαν διὰ τοῦ μικροσκοπίου τοιαῦτα ὡάρια ἢ σπέρματα, καὶ ὁμῶς εἶδον πληθὺν ἐγγυματικῶν γεννωμένων.

Ὁ Haeckel μετατίθησιν ἀνωτέρω τὸ ζήτημα, λέγων ὅτι ὑπάρχουσιν ὄντα ἀτελέστερα τῶν ἐγγυματικῶν, ὄντα συγκαίμενα ἐκ μικρῶν κύστεων καὶ βλέννης, ἀνευ τινὸς μορφῆς σαφοῦς, ἀνευ πυρῆνος καὶ ὀργάνων, τρεφόμενα δι' ἐξωτερικῆς ἀπορροφήσεως, συσπυρνώμενα καὶ διασπυρνώμενα βραδέως καὶ ὁμοιάζοντα πρὸς τὰ ριζόποδα (τῆς τάξεως τῶν πρωτοζώων), ἅτινα, καίπερ μεταξὺ τῶν τῆς κατωτάτης τάξεως, δεικνύουσιν ἤδη βαθμίδα προόδου, ὡς ἔχοντα τιτανῶδες ὄστρακον. Ταῦτα καλεῖται *μονήρη*, διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἀπλότητα, καὶ πιστεύει ὅτι ἀνεφάνησαν αὐτομάτως ἐκ τῆς συνθέσεως ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὑδρογόνου καὶ ὀξυγόνου. Ἡ αὐτογονία λοιπὸν ἐὰν ὑπάρχῃ, ὑπάρχει μόνον διὰ τὰ *μονήρη* πᾶς δὲ ἄλλος ὁργανισμὸς τελειότερος δύναται νὰ παραχθῇ ἐκ τῶν *μονήρων*, οὐχὶ δὲ αὐτομάτως. Οὕτω τὸ ζήτημα τῆς αὐτογονίας, περιοριζόμενον εἰς μόνην τὴν πρώτην βαθμίδα τοῦ ὁργανικοῦ κόσμου, εὐνόητον καὶ εὐλυτον καθίσταται. Τίς δὲν φαντάζεται τοὺς ἀπείρους χημικοὺς συνδυασμοὺς τοὺς γενομένους κατὰ τὴν βραδείαν μεταβολὴν τῆς γῆς ἀπὸ ἀερίωδους εἰς στερεὰν, ὥστε οὗτοι εἰς δεδομένας περιστάσεις νὰ παράξωσι τὰ πρῶτα ἀτελέστατα ἔχνη τῆς ζωῆς; Σήμερον ἀμφισβάζουσιν πολλοὶ ἐὰν ἡ αὐτογονία ἐξακολουθῇ ἔτι, ἀλλὰ δόκιμοι φυσιολόγοι πιστεύουσιν ὅτι ἡ ἐπιστήμη θὰ παρέξῃ ἴσως ἡμέραν τινὰ μέθοδον ἀσφαλῆ πρὸς λύσιν ἀναμφισβήτητον τῆς ἐνδελεχείας αὐτῆς. Ἀλλὰ δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ πῶς ἡ ὁργανικὴ ὕλη, ἐξ ἧς μορφοῦνται τὰ πρῶτα ταῦτα πλάσματα, προέρχεται ἐκ τῆς ἀντογόνου, ὅταν γινώσκωμεν ὅτι ἡ ὁργανικὴ ὕλη, ὅπως ὑπάρξῃ, πρέπει νὰ παραχθῇ διὰ τῆς ἐνεργείας ὄντος ὁργανικοῦ; Ἡ ἐνστάσις αὕτη ἰσχυρὰ πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων, σήμερον αἴρεται ὅλως· διότι εἶνε γνωστὸν ὅτι πολλὰ συστατικὰ ἐνοργάνου σώματος λαμβάνονται χημικῶς ἐξ ἀνοργάνων· οἷον οἰνόπνευμα, ζάχαρι, ὀξαλικόν ὀξύ, λίπος, λεύκιμα χονδροῖδες, ἰνώδες, πάντα ἅτινα χθὲς καὶ πρῶτον ἐνόμιζον ὅτι μόνον τῇ ἐνεργείᾳ ὁργανικοῦ σώματος λαμβάνονται. Ὅτι λοιπὸν ἐν τῷ χημείῳ κατορθοῖ ὁ χημικὸς, τί δὲν κατορθοῦται ἐν τῷ μεγάλῳ χημείῳ τῆς φύσεως; Ἡ θεωρία τοῦ Δάρβιν συμπληρωθεῖσα οὕτως

ὑπὸ τε ἄλλων ὁπαθῶν καὶ τοῦ Buchner, ἐκ τῶν παραλήψεων τοῦ ὁποίου ἐραυίζομεθα πάντα ταῦτα, καταφέρει θανάσιμον πληγὴν κατὰ τῆς *τελεολογίας*, ἥτις διδάσκει ὅτι πάντι τὰ ἐνοργάνων ἐπλάτθησαν πρὸς τι τέλος· καὶ ὅτι ἐκαστον ὄργανον ὥριται πρὸς τινὰ χρῆσιν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ. Ἰδόμεν πῶς ἐντελέστερα ὄργανα παράγονται ἐξ ἀτελετέρων διὰ τῆς φυσικῆς διαλογῆς ἢ τῶν ἐξωτερικῶν ἀναγκῶν, καὶ πῶς τὸ αὐτὸ ὄργανον ἀπόλλυσι τὸν προορισμὸν του διὰ τῆς μὴ χρήσεως ἢ τῆς βαθμιαίας μεταβολῆς τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τελειότερῳ ὁργανισμῷ οἱ φυσιολόγοι, ἀκριβολογοῦντες, δύνανται νὰ εὕρωσι πολλὰ πεοιτὰ ἢ ἐπιβλαβῆ. Τί σημαίνουντι π. χ. οἱ μαστοὶ εἰς τινὰ ἄρρενα ζῶα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον; μὴ δὲν εἶνε ἐπιβλαβὲς τὸ κέντρον τῆς μελίσεως καὶ τῆς σφηκός, ἀφ' οὗ ἐπιφέρει ἅμα τῇ χρήσει τὸν θάνατον αὐτῶν; Οἱ γυμνὴν τὴν κεφαλὴν ἔχοντες γῦπες θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ἀξιούντων νὰ εὕρισκωσι πανταχοῦ τὴν ἄμεσον πανσοφίαν τοῦ δημιουργοῦ, καταλληλότετοι εἰς τὸ εἶδος τῆς τροφῆς ἢ τοὶ εἰς τὸ σπαράττειν καὶ τρώγειν πτόμακα. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἰνδιάνος (κοῦρκος) ἔχει γυμνὴν τὴν κεφαλὴν καὶ ὁμῶς κοκκοφαγεῖ. Αἱ ῥαφί τοῦ κρκίου τῶν θηλακτικῶν κινεῖσι τὸν θυμακτοῦ, ὡς ἐπίτηδες γενόμενα πρὸς εὐκολίαν τοῦ τοκετοῦ ἀλλ' αὐταὶ ἀνεκπλύθησαν καὶ εἰς τὰ κρκία νεογνῶν ἐρπετῶν καὶ πτηνῶν γεννωμένων ἐξ ὧν.

Καὶ πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἐνστικτοῦ ζώων τινῶν δὲν εἶρομεν ἀνάγκην νὰ ἐπικληθῶμεν τὴν ἐπικουρίαν τῆς ἀρελοῦς τελεολογίας. Τὰ ἐκτοπιστικὰ π. χ. πτηνὰ ἔλαβον τὴν ἐξὶν ταύτην ἐκ τοῦ ἐκτάκτου ψύχους τοῦ χειμῶνος, ὅστις δριμύς ἐπήρατο εἰς τινὰς ἐτοχάς· τὰ πτηνὰ, ὡς εὐκίνητα, φυσικῶς εὐευγὰν πρὸς κλίματα ἥττον ψυχρά, ὁ δὲ φυσικὸς ἔρως πρὸς τὸν τόπον τῆς γεννήσεως ὡδύγει ταῦτα ἐκεῖ ἅμα τῷ ἔαρι· τοῦτο ἐπαναληρθὲν πολλάκις ἐγένετο ἔτις, ἥτις καθίσταται, ὡς εἴπομεν, κληρονομικὴ. Ἡ χειμερία νάρκη ζώων τινῶν ἔχει τὴν αὐτὴν ἀρχὴν· τὸ ψύχος δυνάμει γινόμενον ἐπὶ τινὰς ἡμέρας καὶ βαθμηδὸν δινοεττερον κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη, ἀνάγκασε ταῦτα, ὡς δυσκίνητα, νὰ καταφύγωσιν εἰς ἄν-ρα ὅπου ἐκρυβόντο διὰ τὴν ἀρχίαν καὶ τὴν ἥπταναι αἰσθησιν τῆς πείνης· οὕτω ὁ ὕπνος κατέστη νάρκη, ὁ δὲ ὁργανισμὸς βαθμηδὸν ἐγένετο κατάλληλος νὰ ὑποφέρῃ καὶ ἐπὶ

μῆνας ἔλλειψιν τροφῆς. Ἀλλὰ πόσα κατεστράφησαν μέχρις οὗ συμμορφωθῶσι τῷ εἶδει τούτῳ τῆς ζωῆς!

Ἐνστάσεις κατὰ τῆς θεωρίας τοῦ Δάρβιν.

Αὐτὸς ὁ Δάρβιν προεῖδε καὶ ἀνῆκε ἐν ὅλῃς τὰς ἐνστάσεις, ἅς κατ' αὐτοῦ ἠδύναντο νὰ φέρωσι.

Πρώτη καὶ κυριωτέρα ἔνστασις. Ἐάν πάντα τὰ ὄντα πράγματι παρήχθησαν τὰ μὲν ἐκ τῶν δὲ διὰ βαθμιαίας ἀναπτύξεως, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχωσιν ἀναρίθμητοι μεσολαβούντες τύποι ἢ βαθμοὶ μεταβατικοί, ὧν ἔχνη ἀνάγκη νὰ εὐρίσκωνται ὑπὸ τὴν γῆν· ἀλλ' οὔτε ὑπάρχουσι τοιαῦτα οὔτε εὐρέθησαν.

Εἰς τὴν ἐνστασιν ταύτην ἀντιτάσσει :

1.) Ἡ βεβαίωσις αὕτη δὲν εἶνε καθ' ὅλα ἀκριβής· διότι γινώσκωμεν πολλὰς μεσολαβούσας μορφὰς καὶ νέαι ἀνακαλύπτονται σχεδὸν καθ' ἐκάστην, καὶ ἰδίως μεταξὺ τῶν κορυφαίων, ὅτινα, χάρις τῇ πετρώδει αὐτῶν περιβολῇ, διασώζονται ἀσφαλέστερον καὶ διδοῦσιν ἡμῖν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ βλέπωμεν σειρὰν μεγάλῃν βαθμιαίων ἀναπτύξεων· ἐάν τῇ σειρᾷ ταύτῃ διεσώζοντο μόνον τὰ δύο ἄκρα, τίς ἤθελε πιστεύσει εἰς τὴν ἀλληλογένειαν αὐτῶν; Μεταξὺ τοῦ *μαστόδοκτος* (εἶδος ἐλέφαντος, κορυφαίου) καὶ τοῦ σημερινοῦ ἐλέφαντος εὐρέθησαν 26 μεσολαβούντες τύποι, ὧν εἰς καὶ ὁ Μαμμούθ· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ῥινόκερου. Ὁ Ἀγγλος Ὁδεν ἀνεκάλυψε πολλὰ μεσολαβούσας μορφὰς ἀπὸ λελιθωμένων, μεταξὺ τῶν κηρυκαζόντων καὶ τῶν πεχυνέρμων, οὕτως ὥστε ἐκλείπει ἡ μεταξὺ καμήλου καὶ χοίρου ἀπίστασις. Ἡ δὲ ἀνεκάλυψις τῆς *archaeopteryx micrurus* ἐπεκύρωσε τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ ἐρπετὰ καὶ τὰ πτηνὰ ἐκ κοινοῦ ἔλκουσι τὸ γένος· τὸ πτηνὸν τοῦτο, μήκους ἑνὸς ποδὸς καὶ ὀκτώ δακτύλων, ἔχει οὖρον ὁμοίαν τῇ τῆς τεύρα· ἔχουσιν μήκος ἑνδεκά δακτύλων καὶ 20 σπονδύλους, ἀφ' ὧν ἐκάστου ἐφύετο δύος πτερῶν. ἐν ᾧ ἐν γένει τὰ σημερινὰ πτηνὰ ἔχουσιν οὖρον ἐκ 5 ἕως 9 σπονδύλων, ὧν ὁ τελευταῖος μόνον φέρει πτερὰ. Ὁμοίως ὁ ὀρνιθορρυγχος συνδέει τὰ πτηνὰ τοῖς θηλαστικοῖς. Ὁ Gaudry ἀνεκάλυψεν, ἐν Πικέρνῃ τῆς Ἀπτικῆς, πολλὰ ἀπολιθώματα ζώων περιέργων, ὧν τινὰ ἀποδεικνύουσι τὴν ἐ-

νότητα πολλῶν μαστοφόρων συγγενῶν ἢ ἄλλων πολὺ ἀπείχοντων ἀπ' ἀλλήλων· οἷον ἄρκτου καὶ κυνός, ἵππων καὶ χοίρου. Ὁ δὲ ἐν Ἀμερικῇ ζῶν τάπειρος ἀποτελεῖ τὸν κρίκον τὸν συνδέοντα τὸν ἐλέφαντα μετὰ τοῦ χοίρου.

Σφάλλουσιν ὅμως οἱ φρονοῦντες ὅτι πρέπει νὰ εὐρίσκηται πάντοτε ζῶον ἐνοῦν δύο εἶδη ὑπάρχοντα· διότι, δυνατὸν πολλάκις νὰ κατὰγῶνται ἀμφοτέρω ἐκ τινος κοινοῦ προπάτορος, οὐχὶ δὲ τὸ ἐν ἐκ τοῦ ἄλλου. Οὕτως, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος καὶ ὁ ἵππαγρος (*zebra*) κατὰγόνται μᾶλλον ἐκ κοινῆς ῥίζης καὶ οὐχὶ ἐξ ἀλλήλων.

Ἀντιτάσσει 2), τὴν ἀτέλειαν τῆς παλαιοντολογίας· διότι ὀλίγιστα μέρη τῆς γῆς ἠρευνήθησαν καὶ ὀλίγα δυνατὸν νὰ ἐρευνηθῶσιν, ἀφ' οὗ ἡ θάλασσα καλύπτει σήμερον πολλὰς τερπνάς ἄλλοτε πεδιάδας· καὶ διότι ἐξαιρετικαὶ περιπτώσεις ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀπολίθωσιν.

3). Ἡ διάρκεια τῶν μεσολαβούντων τύπων ἦτο ἀσθενεστέρως πάντοτε· διότι ὁ χρόνος τῆς ἀλλαγῆς τῶν ἐξωτερικῶν ὄρων τῆς ζωῆς εἶνε βραχύτερος ἐκείνου, καθ' ὃν οἱ τύποι μονιμοποιήντες ζῶσιν ἀμετάβλητοι, ἐφ' ὅσον ἀρμονικῶς εὐρίσκονται μετὰ τῶν πέριξ. Π. χ. γινώσκωμεν ἀκριβῶς ὅτι μεταξὺ τῆς σπηλαιᾶς ἄρκτου καὶ τῆς σημερινῆς τρία εἶδη ἐμεσολάβησαν ἀλλ' ὅμως σπανιώτατα λείψανα αὐτῶν εὐρίσκωμεν, ἐν ᾧ σκελετοὺς τῆς σπηλαιᾶς ἄρκτου καθ' ἐκάστην ἀνακαλύπτωμεν. Εἵπομεν δὲ ὅτι ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ ἀναλόγων εἰδῶν εἶνε μείζων, ἄρα καταστρεπτικώτερος διὰ τοὺς μεσολαβούντας τύπους.

Δευτέρα ἔνστασις. Πῶς, ἐν ᾧ τὰ πάντα ἀλλοιοῖ ὁ χρόνος, ἐξηγεῖται ἡ ὑπάρχουσα ὁργανισμῶν σταθμῶν ἀρχαιοτάτων, οἷον τῶν κατωτέρων μαλακίων;

Ὁ Δάρβιν ἀπαντᾷ, ὅτι ἡ ἀπλότης τῶν ὁργανισμῶν, ἄρα καὶ ἡ ἐλαχίστη αἰσθητικότητα αὐτῶν, πρὸς δὲ καὶ ἡ μονοτονία τῶν περικυκλούντων αὐτὰ ὄρων τῆς ὑπάρξεως, δικαιολογοῦσιν ἱκανῶς τὴν στασιμότητα ταύτην· ἄλλως τε, προσθέτει, μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἡ φύσις ἐνεργεῖ διηνεκῶς καὶ ὅτι, πιθανώτατα, πολλὰ ὄντα τῆς κατωτάτης τάξεως προσδεύοντα, φθάνουσιν εἰς τὴν βαθμίδα τῶν μαλακίων.

Ὡς πρὸς τὰ αἷτια τῶν ἀλλοιώσεων, εὐλογώτερας ἐνστάσεις δύναται τις ν' ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ Δάρβιν. Μέμνονται αὐτῷ ὅτι μικρὰν σημασίαν δίδει εἰς τὴν ἀμεσον ἐπίδρασιν τῶν ἐξω-

τερικῶν ὄρων τῆς ζωῆς (οἶον κλίμα, ἔδαφος, τροφή, ἀήρ, φῶς, θερμότης), περὶ ἧς ὀλίγα λέγει, προτιμῶν ὑπὲρ πάντα τὴν φυσικὴν διαλογὴν. Περὶ τῆς μεταναστεύσεως τῶν πτηνῶν καὶ φυτῶν, ἐπίσης ὀλίγα λέγει, ἐν ᾧ αὕτη συντείνει πολὺ εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς· γίνεται δὲ ἡ μετανάστευσις ἐκ λιμοῦ, ἢ αἰφνιδίου μεταβολῆς τοῦ κλίματος, ἢ ἐξώσεως ζώων τινῶν ὑπ' ἄλλων, ἢ καὶ τυχαίως. π. χ. ὁ ἄνεμος φέρει σπόρους εἰς μέρει ἀπώτατα καὶ εἰς κλίματα διάφορα. Ἔχομεν παραδείγματα πρόβατα περὶ αὐτῆς· οἱ Ἀγγλοὶ τῆς Αὐστραλίας καὶ Ἀμερικῆς διαφέρουσιν ἐπαισθητῶς τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ διαμεινόντων, ὀλίγα δὲ ἑκατονταετηρίδες ἤρκεσαν πρὸς τοῦτο. Οἱ εἰς Ἀμερικὴν μετενεχθέντες Αἰθίοπες βελτίονες κατέστησαν κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν μορφήν. Ἐν Περσίᾳ, ὅλα τὰ μαστοφόρα, καὶ αὐτὰ τὰ ἐξώθεν εἰσαγόμενα, ἀποκτῶσι λευκὰς καὶ μακρὰς τρίχας. Αἱ γαλαῖ αἰ μετενεχθεῖσαι εἰς Παρκαγουάννην τοσοῦτον μετεβλήθησαν, ὥστε δυσκόλως ὁχεύονται μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ χρῶμα ἐν γένει τοῦ δέρματος τῶν ζώων ἐξαρτᾶται ἀναμφισβήτητως ἐκ τοῦ πέριξ χώρου· τὰ ἀμμόδια ἔχουσι τὸ χρῶμα τῆς ἄμμου· τὰ ἐπὶ φύλλων δικιτῶμενα γίνονται πρῶσινα· τὰ ἐπὶ κορμοῦ δένδρων λαμβάνουσι τὸ χρῶμα τοῦ φλοιοῦ· τὰ ἐν ταῖς διακεκαυμέναις ζώναις ἔχουσι χρώματα ζωηρά, τὰ ἐν ταῖς κατεψυγμέναις εἰσὶν ὠχρὰ ἢ λευκὰ. Ἀπεδείχθη δὲ ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου αἱ ἐξωτερικαὶ μεταβολαὶ μερίζονα ἀποτελέσματα ἐπιφέρουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἄλλα μέσα πρὸς ἀλλοίωσιν εὐλόγως προβάλλωνται, οὐδὲν ἐκ τούτου ἡ θεωρία τοῦ Δάρβιν πάσχει, ἀλλ' ἔχει τὴν δόξαν πάντοτε ὅτι ἡνέωξεν ἀσφαλῆ ὁδὸν πρὸς διεκρίνησιν τοῦ δυσκολωτέρου τῶν ζητημάτων, καὶ ὅτι περιέλαβεν ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βαθμιαίαν πρόοδον καὶ ἀλληλουχίαν ὅλου τοῦ ὀργανικοῦ κόσμου, ὃν μέχρις ἐσχάτων ἐξήταζον αἱ φυσιοδίφαι, προσκαλλούμενοι εἰς τὰ μέρη τοσοῦτον, ὥστε ἠδυνάτουσαν νὰ περιλάβωσι τὸ ὅλον δι' ἐνὸς βλέμματος καὶ κατανοήσωσι τὴν σχέσιν τῶν μερῶν πρὸς ἄλληλα.

Ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας τοῦ Δάρβιν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Συνειθίσαμεν νὰ θεωρῶμεν ὑμᾶς αὐτοὺς τοσοῦτον διαφέροντας τῶν λοιπῶν ζώων, ὥστε

πολλοὶ ἀπαθῶς ἀκολουθοῦντες τὴν θεωρίαν μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου, αἴρνης ἱσως μεταβάλλωσιν εἰς ἀγανάκτησιν ἢ περιφρόνησιν τὴν τέως ἀπάθειαν, προκειμένου νὰ ὑπαινηθῶμεν τὴν μετὰ τετραπόδων συγγένειαν τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τούτους ὑπομνησκόμεν τοὺς λόγους τοῦ Huxley διςήμου Ἀγγλοῦ φυσιολόγου· αὐτὸς πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ὀξώνης (Oxford) καταγγέλλοντα ἐν πλήρῃ συνεδριάσει τὴν θεωρίαν τοῦ Δάρβιν ὡς ἐναντίαν τῇ θρησκείᾳ, εἶπε· «Προτιμῶ, Κύριε, νὰ ἔχω προπάτορα πίθηκον τελειοποιητικὸν ἢ ἀνθρώπον χρώμενον τῷ πνεύματι πρὸς περίγελον τῆς ἀληθείας.» Ὁ ὁμιλος τῶν σοφῶν ἐπιμνηστικῶς, ἐδέχθη ὡς ὀρθὰς τὰς ιδέας τοῦ Δάρβιν, τινὲς δὲ αὐτῶν ἀπήτησαν πλείονας διςαφήσεις καὶ ἐρεῦνας.

Ἡ ἀνατομία καὶ ἡ φυσιολογία καταδεικνύουσιν ὅτι ὁ ἀνθρώπος κατέχει τὸν ὑψιστον βαθμὸν τοῦ τύπου τῶν σπονδυλωτῶν· τὰ λοιπὰ ζῶα ἀπέχουσιν αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον· ἀλλ' ἡ διαφορά μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν συγγενεστέρων εἰδῶν δὲν φαίνεται τόσον μεγάλη ὅσον μετὰ τινῶν μαστοφόρων. Τοῦτο ἀνγνωρίσας ὁ Λινναίος, κατέταξεν εἰς τὴν τάξιν τῶν πρωτεσόντων (primates) τὸν ἀνθρώπον, τὸν πίθηκον καὶ τὸν ἡμιπίθηκον, καίτοι ἐπίστευε μετὰ τῶν πολλῶν εἰς τὸ ἀναλλοίωτον τῶν εἰδῶν. Ἐγραψε δὲ τὰς ἐξῆς αξιοσημειώτους λέξεις. «Πολλοὶ ἱσως νομίζουσιν ὅτι ὁ ἀνθρώπος διαφέρει τοῦ πιθήκου ὅσον ἡ ἡμέρα τῆς νυκτός· ἀλλ' ἐὰν οὗτοι παραβάλλωσι τὸν πεπολιτισμένον Εὐρωπαῖον πρὸς τὸν Ὀτταντῶτον τοῦ ἀκρωτιρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, δυσκόλως θὰ πεισθῶσιν ὅτι ἔχουσιν ἀμφοτέρωι τὴν αὐτὴν καταγωγὴν· ὁμοίως δὲν θὰ πεισθῶσιν ὅτι ἡ Κυρία τῆς Αὐλῆς καὶ ὁ ἀπαίδευτος ὀρεσίβιος ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος.» Οἱ πλείστοι τῶν ζωολόγων ἐσφαλμένως ἀκολουθοῦσι τὴν ἄπτοχον διάκρισιν τοῦ Βλοῦμενπαχ εἰς δὶ χεῖρα καὶ τετράχειρα. Ἡ ἀνατομικὴ ἐξέτασις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀνθρωπομόρφου πιθήκου, κατὰ τὸν Huxley, μᾶς πείθει περὶ τῆς ἐντελοῦς σχεδὸν ὁμοιότητος τῶν ἄκρων παρ' ἀμφοτέροις· τὰ ὀπίσθια ἄκρα τοῦ γορίλλου εἰσὶ πόδες ἔχοντες τὸν μέγαν δάκτυλον εὐκίνητον ὡς ἀντίχειρα. Ἀλλ' ἐὰν ἡ μικρὰ αὕτη παραλλαγή ἤρκει πρὸς ἀνακήρυξιν ἰδίᾳς τάξεως, τότε ἔπρεπε νὰ διακρίνωμεν ἑτέραν τάξιν διὰ τὸν Οὐραγγουτάγγον, οὔτινος οἱ πόδες διαφέρουσι τῶν τοῦ γορίλλου

ἔτι πλέον. Γερμανὸς ἀνατόμος, ὁ Schaafhansen, ὁμολογεῖ ὅτι οἱ πόδες τοῦ γορίλλου εἰσὶ καὶ πόδες καὶ χεῖρες, καὶ ὅτι ἡ στάσις καὶ τὸ βάδισμα αὐτοῦ εἶναι μεταξὺ τῆς ὀρθίας στάσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ὀριζοντίου τῶν λοιπῶν τετραπόδων, ἡ δὲ μετάβασις ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ γίνῃ ἢ διὰ τοῦ γορίλλου. Ἐὰν οἱ πίθηκοι οὗτοι μὴ ἔζων εἰς δένδρα, θὰ περιεπάτουν ὡς ἡμεῖς. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄγριοι βιοῦτες ἐν δένδροις, ἔχουσι τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ποδὸς ὡς ἀντίχειρα· π. χ. οἱ νέοι Καληδόνιοι καὶ οἱ αὐτόχθονες τῶν Φιλιππίνων, οἵτινες ἀναρριχῶνται εἰς δένδρα μετὰ θαυμαστῆς δεξιότητος καὶ ἐπιλαμβάνονται τῶν κλάδων διὰ τοῦ ποδὸς ὡς διὰ τῆς χειρός. Οἱ Μαλαῖοι τῆς Τάβας ἔχουσι κλίσεις τινὰς πιθήκων· οἶον, κοιμῶνται ἐκκρεμεῖς, στηριζόμενοι διὰ τῶν χειρῶν ἢ τῶν ποδῶν, ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀσθένειαν τὴν καλουμένην *lacta*, ἣτις συνίσταται εἰς τὸ μιμεῖσθαι ὅ,τι βλέπει ὁ ἀσθενής· οὐδέποτε δὲ ἰλλιγγιῶσιν, ὡς οὐδὲ οἱ πίθηκοι.

Ἡ ὀδοντοφυΐα τοῦ γορίλλου καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἡ αὐτὴ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀδόντων καὶ τὸ εἶδος, ἐκτὸς ἐπουσιωδῶν διαφορῶν ὡς πρὸς τὸ μέγεθος· μάλιστα ἡ τῶν παιδῶν ὀδοντοφυΐα ἐστὶ σχεδὸν ἡ αὐτὴ τῇ τοῦ πιθήκου. Ἡ αὐτὴ ὁμοιότης ὑπάρχει κατὰ τὰ τρία αἰσθητικὰ ὄργανα τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ἀφῆς. Ὡς πρὸς τὸν ἐγκέφαλον μεγάλη συζήτησις ἐγερθεῖσα κατέληξε μετ' ἀκριβεῖς ἀνατομικὰς ἐρεῦνας, στηριζόμενας ἐπὶ πραγμάτων καὶ οὐχὶ ἐπὶ μαρτυριῶν περιηγητῶν, οἵτινες πολλοὺς δυστυχῶς παρεπλάνων ἄλλοτε, εἰς τὴν κατάδειξιν ὅτι αἱ αὐταὶ διικρίσεις ὑπάρχουσι παρ' ἀμφοτέροις. Ὡς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ κρανίου ὑπάρχει διαφορά. Πολλὰ κρανία ἀνθρώπων καταμετρηθέντα εὐρέθησαν ἔχοντα, τὰ μὲν μέγιστα ἐμβαδὸν 114 κυβικῶν δακτύλων, τὰ δὲ ἐλάχιστα 63· τινὲς βεβαιοῦσιν ὅτι ὑπάρχουσι κρανία Ἰνδῶν 46 μόνον δακτύλων. Τὸ τοῦ γορίλλου δὲν ὑπερβαίνει τὰ 34· ἀλλ' ἡ διαφορά τούτου ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου ἀνθρωπίνου κρανίου δὲν ὑπερβαίνει τὴν μεταξὺ ἐλαχίστου καὶ μεγίστου ἀνθρωπίνου κρανίου διαφοράν. Οἱ ἐλιγμοὶ τοῦ ἐγκεφάλου διαφέρουσι κατὰ τὰς διαφορὰς εἶδη τῶν πιθήκων· οἱ τοῦ Σεμπανζέ καὶ Οὐραγγουτάγγου εἰσὶν ὡς καὶ οἱ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾧ εἶνε λεῖος ὁ ἐγκέφαλος τῶν κατωτέρων πιθήκων. Τὰ καταμήνια καὶ ὁ παρθενικὸς ὕμνη

ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς θήλειαι τῶν πιθήκων· τούτων οἱ μὲν ἔχουσι τὰ καταμήνια ἐκάστην τετάρτην ἑβδομάδα, οἱ δὲ δις μόνον τοῦ ἔτους. Ἀρκοῦσι ταῦτα ὅπως εἴπωμεν μετὰ βεβαιότητος ὅτι αἱ ἀνατομικαὶ διαφοραὶ, μεταξὺ διαφόρων πιθήκων, εἰσὶ μείζονες ἢ αἱ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀνθρωποειδοῦς πιθήκου.

Ἀλλ' οἱ ὑπὸ τῆς ἀνατομικῆς ἀκριβολογίας ἠττώμενοι ἔχουσιν ἐτοίμους καὶ ἄλλας φράσεις ἀγανακτήσεως. Πῶς τολμᾶτε νὰ συγκρίνητε, κρίζουσι, τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ὀρμέμφυτον τοῦ πιθήκου, τὸν ἐφευρητικὸν νοῦν ἐκείνου πρὸς τὴν ἄνοιαν ζώου, ὅπερ εὐρίσκον τυχαίως πυρὰν εὐχαρίστως θερμαίνει τὰς χεῖρας παρ' αὐτῇ καὶ παρακάθηται μέχρις οὗ σθεσθῇ καὶ ὁ τελευταῖος σπινθῆρ, χωρὶς νὰ σκεφθῇ νὰ ἐπιθέτῃ νέα ἐναύσματα; Δυστυχῶς, ὑπάρχουσιν ἔτι ἐπὶ γῆς πολλοὶ ἀνθρωπίνην μορφήν ἔχοντες, ἀλλὰ ζῶντες καὶ σκεπτόμενοι ὡς τὰ ζῶα. Τούτους δεόν νὰ συγκρίνωμεν πρὸς πιθήκους, καὶ οὐχὶ τοὺς πεπολιτισμένους, ὅπως ἴδωμεν ποῦ ἔγκειται ἡ περίφημος αὕτη ἀβυσσὸς ἡ χωρίζουσα τὸ ὀρμέμφυτον ἀπὸ τοῦ λογικοῦ. Ἐὰν ὁ ἐγκέφαλος ἢ τὸ ὄργανον τῆς διανοίας, οὗτος δεόν νὰ ἐμπεριέχῃ καὶ παρὰ τοῖς ζώοις τὰ σπέρματα ὅλων τῶν ψυχικῶν δυνάμεων· τὴν βούλησιν, τὴν κρίσιν, τὴν μνήμην, τὴν ἐπαγωγὴν. Καὶ πραγματικῶς, τὰ ὠραιότερα αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου ἀπαντῶμεν καὶ εἰς ζῶα τάξεων ὑποδεστέρων· οἶον τὸν ἔρωτα, τὴν εὐγνωμοσύνην, τὴν χαρὰν, τὴν ὀργήν, τὴν λύπην, τὸ μῖτος, τὴν στοργήν. Ὅλαι σχεδὸν αἱ πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ τάξεις εὐρίσκονται ὡς ἐν σχεδίῳ παρὰ πολλῶς ζώοις, ἐνῶς δὲ ὑπερτεροῦσι ἡμᾶς πολλάκις. Οἱ δὲ φιλόσοφοι, οἱ ὀλίγον ἀρεσκόμενοι εἰς πειράματα καὶ ἥκιστα σπουδάζοντες τὴν διανοητικὴν ζωὴν τῶν ἀλόγων, ἃς ἐρωτήσωσι τοὺς ἀγραυλοῦντας, τοὺς ποιμένας, τοὺς κυνηγοὺς, ὅπως μάθωσι μέχρι τίνος βαθμοῦ ἐξικνεῖται πολλάκις τὸ νοητικὸν αὐτῶν.

Τὰ ζῶα ἔχουσι καὶ γλώσσας καὶ κοινωνίας· κτίζουσι τοὺς οἴκους αὐτῶν μετὰ θαυμαστῆς πολλάκις ἐπιτυχίας· ἔχουσι στρατοὺς· πολεμοῦντας φονεύουσιν ἢ ἐξανδραποδίζουσι τοὺς ἐχθρούς· ἔχουσι φυλακὰς καὶ δικαστάς· ἡ δὲ πείρα διδάσκει αὐτὰ ὡς καὶ ἡμᾶς, καὶ οἱ γέροντες τυγχάνουσιν ἐνίοτε τῶν αὐτῶν τιμῶν, ὁποῖων καὶ παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις ἄλλοτε. Πολλὰ ἐκπαιδεύονται ἐν τῇ μετ' ἀνθρώπων συγχρωτί-

σει, εἰ καὶ τινες τὴν πρὸς ἐκπαίδευσιν ἀντίστα-
σιν τῶν πλείστων ζώων ὑπολαμβάνουσιν ὡς δια-
κριτικὸν χαρακτῆρα τῆς φύσεως αὐτῶν. Ἀλλὰ
καὶ οὕτως ἔχοντας τοῦ πράγματος, μὴ δὲν ἔ-
χωμεν παράδειγμα τοὺς ἀγρίους, οἵτινες ἐν τῇ
παιδικῇ αὐτῶν ἡλικίᾳ δεικνύουσιν εὐμάθειάν
τινα καὶ τάσιν πρὸς τὴν πρόοδον, μόλις ὅμως ἔ-
φηβοι γενόμενοι σκυθρωπάζουσι, αἰσθάνονται ἐ-
ξεγειρομένην ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀγρίαν τῶν πατέ-
ρων τῶν φύσιν, τήκονται ἐν τῇ μετὰ τῶν λευ-
κῶν συναναστροφῇ καὶ ἀποθνήσκουσι; τοῦθ' ὅπερ
συμβαίνει καὶ εἰς τὸν Οὐραγγουτάγγον, ὅστις
νέος ὢν, φαίνεται ἡμερος, εὐμαθὴς καὶ ἐπιτήδειος,
ἀλλ' ἡλικιούμενος ἐξαγριόυται καὶ δυσκόλως
φέρει τὴν διδασχὴν. Μόνοι οἱ Λιθίοπες ἠδυνήθη-
σαν νὰ βελτιωθῶσιν ἐν Ἀμερικῇ, καὶ οὗτοι ἐν
δουλείᾳ, ὅπως τὰ κατοικίδια ζῶα. Εἶνε ψευδὲς
τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνος διὰ τῆς
γλώσσης ἐκφέρει ιδέας ἀπρητημέναι· διότι μά-
την οἱ γλωσσολόγοι ἐζήτησαν εἰς τὰς ἐν Αὐ-
στραλίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ Πολυνησίᾳ γλώσσας τῶν
ἀγρίων, λέξεις ἐκφραζούσας τοιαύτας ιδέας.

Ἡ διαφορὰ, λοιπὸν, νοητικὴ τε καὶ σωματικὴ,
μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν ζώων δὲν
εἶνε ἀπόλυτος, ἀλλὰ σχετικὴ· αὐξάνει ὁ πολι-
τισμός. Αἱ νοητικαὶ δυνάμεις εὐρίσκονται δια-
κεχυμέναι εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ζώων, μεί-
ζονα λαμβάνουσαι ἔντασιν κατὰ τὴν κρείττονα
διάπλασιν τοῦ ὁργανισμοῦ ἐν γένει καὶ ἰδίως
τοῦ ἐγκεφάλου. Οὐσιώδη τινὰ ὄργανα ὁ λά-
ρυγξ, ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὰ ἄκρα, κρείττονι δια-
πλασθέντα παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ἔδωκαν αὐτῷ
προτερήματα, ἅτινα κεχωρισμένα τυγχάνουσι
παρὰ τοῖς λοιποῖς ζώοις.

Ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνθρωποειδῶν πιθήκων, ὁ
μὲν γορίλλος ὀρθοσταεῖ κρείττον τῶν λοιπῶν,
ἔχει σκελετὸν παρεμφερέστερον τῷ ἡμετέρῳ,
ὀδοντοφυΐαν καὶ κατασκευὴν τῶν ἄκρων ὁμοίαν.
Ὁ Σεμπανζὲς καὶ Οὐραγγουτάγγος ἔχουσι
κρανίον καὶ ἐγκέφαλον τὰ μάλιστα ὁμοιάζοντα
τῷ ἡμετέρῳ· κατὰ δὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ θώ-
ρακος καὶ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν, ὁ γίββων, εἰ
καὶ μικρότερος τὸ ἀνάστημα, μᾶς προσεγγίζει
μᾶλλον τῶν λοιπῶν. Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι δὲν
πρέπει νὰ ζητῶμεν τὴν καταγωγὴν τοῦ ἀνθρώ-
που ἀφ' ἑνὸς τῶν πιθήκων τούτων, ἀλλὰ μᾶλ-
λον ὅτι ὁ κοινὸς αὐτῶν προπάτωρ ἐστὶ καὶ ὁ
τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε ὁ χωρισμὸς αὐτῶν κεῖται
ἀπωτέρω. Ἀλλὰ τότε βεβαίως θὰ μᾶς ἐρωτή-

σωσιν ἐὰν εὐρέθησαν τύποι τοιοῦτοι ἀπολελιθω-
μένοι. Εὐτυχῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνε-
καλύφθησαν ἐξ εἰδῶν ἀπολελιθωμένων πιθήκων,
καὶ ταῦτα ἐν Εὐρώπῃ, ὅπου ὀλιγίστη ἐλπίς ὑ-
πῆρχεν εὐρέσεως τοιούτων, εἰς στρώματα γῆς
ἀρχαῖα, ὅτε τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης ἦν θερμό-
τερον. Ἐκεῖ ὅπου αἱ ἀνακαλύψεις τοιούτων ἐ-
σονται πειστικώτεραι, ἦτοι ἐν τῇ διακεκαυμένῃ
ζώνῃ τῆς Ἀφρικῆς, ἐν ταῖς νήσοις Ἰάβας, Βορνέν
καὶ Σουμάτρας οὐδεμίαν ἔτι ἐρευνᾶ ἐγένετο.

Ὁ Rutimeyer εὗρεν ἐν Ἑλβετίᾳ, σκελετὸν
πιθήκου, ἐνοῦντος τὰ τρία διακεκαυμένα σήμερον
εἰδῆ τῶν πλατορρίνων, καταρρίνων καὶ μάκων.
Ἄλλος δὲ ἀνευρίθη ἐν τοῖς Πυρρηναίοις μεζῶν
τοῦ γορίλλου σκελετοῦ, παρεμφερέστερος δὲ
τῷ ἀνθρωπίνῳ ὑπὲρ πάντα. Ἐτέρωθεν εὐρέθη-
σαν ἀπολιθώματα ἀνθρώπου, κατὰ τὰ τελευ-
ταῖα δέκα ἔτη, ἀλλὰ δυστυχῶς τεμάχια μόνον
τοῦ ὅλου σκελετοῦ· ἰδίως τὸ περίφημον κρανίον
τοῦ Neanderthal καὶ μία κάτω σιαγὼν, ἀμ-
φότερα ὑποδεικνύοντα βαθμὸν ὑποδεέστερον καὶ
μᾶλλον προσεγγίζοντα πρὸς τὸν πίθηκον. Τὸ
ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων, αἵτινες ἡγέρθη-
σαν ἐκ τῶν ἀνακαλύψεων τούτων, εἶνε ὅτι, καί
τοι μὴ ἀνευρεθέντος ἐκ τοῦ ζητουμένου ἀνθρω-
ποπιθήκου, τὸ χάσμα ὅμως μετὰ τῷ ἀνθρώπῳ
καὶ πιθήκῳ ἐσμικρύνθη πολὺ.

Ἐπίλογος.

Τοιαύτη ἐστὶ διὰ βραχέων ἡ θεωρία τοῦ Δάρ-
βιν. Ἐὰν ἀπροκαταλήπτως ἀκούσωμεν καὶ ἐννο-
ήσωμεν τοὺς λόγους αὐτοῦ, παριστάμεθα ἀναμ-
φιβόλως θεαταὶ τοῦ καταπληκτικωτέρου τῶν
φαινομένων. Ἐν δένδρον γιγαντιαῖον θέλομεν ἰδεῖ
μίαν ἔχον τὴν ῥίζαν καὶ κορυφὴν διχαζόμενον ἁ-
μέσως ὑπὲρ τὴν γῆν, ἐξαπλοῦν καθ' ὅλας τὰς
διευθύνσεις τοὺς ἀπείρους αὐτοῦ κατὰ τὸ μέγε-
θος καὶ τὸ σχῆμα κλώνας καὶ τὰ ἀμέτρητα
αὐτοῦ φύλλα, τὸν δὲ ἀνθρώπον ἱστάμενον εἰς
τὴν ὑψηλοτέραν κορυφήν. Ἐὰν οὗτος, φθάς εἰς
τὴν ἐπιζήλον ταύτην θέσιν, μετὰ περιφρονήσεως
βλέπη τὰ ὑπ' αὐτὸν, οὐδὲ ἀναγνωρίζῃ τὴν συγ-
γένειαν ἑαυτοῦ μετὰ τῶν παρὰ τῶν παρεκκεμένων καὶ τῶν
χθαμαλωτέρων κλάδων, διότι ἀδυνατεῖ νὰ ἴδῃ
διὰ μέσου τῶν φύλλων τὴν ἀπωτέρω ἑνωσιν
αὐτῶν καὶ τὸν ἀπώτατα κεκρυμμένον κοινὸν
κορυμν, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἐσυνεί-
θισε νὰ τείνῃ ἀγερώχως τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν
οὐρανόν, νὰ νομίζῃ αὐθαδῶς ὅτι πλησιάζει μᾶλ-

λον πρὸς τὰ ἄστρα ἢ πρὸς τὴν γῆν. Ἄλλ' εἶνε καιρὸς νὰ ρίψῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ πέριξ, ν' ἀναγνωρίσῃ τοὺς ἀσήμεους αὐτοῦ προγόνους, ὅπως δικαιότερον κομπάζῃ ἐπὶ τοῖς προτερήμασιν αὐτοῦ, καὶ ὀλιγώτερον δαπανᾷ τὰς δυνάμεις εἰς ἀεροδασίαν, δι' ἧς ἕκαστος φιλόσοφος λαμβάνει τὴν τυχοῦσαν διεύθυνσιν, ὡς στερούμενος πηδαλίου.

Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΣ.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΗΤΙΚΩΝ.

Τὸ ἀρέσκειν εἶναι συγγενὲς τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκη· τὸ θέλγειν ὑπῆρξε πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὸ ὄνειρον τοῦ ὡραίου φύλου. Ἡ φιλαυτία μετέβαλε τὸ προτέρημα τοῦτο, ἡ δὲ φιλαρέσκεια ἐτελειοποίησε μὲν αὐτὸ, ἐβλάψεν ὅμως τὸ προτέρημα τοῦτο, θελήσασα νὰ προσλάβῃ τὸ προσωπεῖον τῆς ὡραιότητος. Τότε ἐγεννήθη ἡ χρῆσις τῶν κοσμητικῶν· φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ καταγωγὴ αὐτῶν εἶναι ἀρχαιοτάτη. Κατὰ τὸν προφήτην Ἐνώχ, ὁ ἄγγελος Ἀζαλιέλ, πολὺ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἐδίδασκε τὸ μυστήριον τοῦ ψιμυθίου εἰς τὰς γυναῖκας τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους· πολλὰ δὲ χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀνκφέρουσιν, ὅτι αἱ καλλοναὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ μετεχειρίζοντο τὸ στίμμι ἢ τὸ θειοῦχον ἀντιμόνιον, ὅπως χρωματίσωσι τὸ πρόσωπον. Ὁ συρμός, ἢ μᾶλλον ἡ περίεργος αὕτη μαγία ἐμόλυνε μετ' ὀλίγον τὴν Συρίαν καὶ τὴν Χαλδαίαν, ὅθεν ἐξηπλώθη μεταξὺ τῶν πρώτων ὁπαδῶν τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ ἀρχαία Ἰταλίη δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποφύγῃ τὴν τυραννίαν τῆς συνηθείας ταύτης· ἡ τέχνη τοῦ καλλωπίζεσθαι ἔγεινεν ἰδία ἐπιστήμη ἀποκαλούμενη κοσμητική. Βλέπομεν τὰς Ῥωμαίας μὴ ἀρκουμένας εἰς τὴν διὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ μολύβδου καὶ τῆς γῆς τῆς Χίου μεμιγμένης μετ' ὄξους λεύκανσιν τῶν τρυφερῶν αὐτῶν πρρειῶν, ἀλλὰ καὶ χρωματιζούσας τὰς ἀωτέρω οὐσίας. ὅτε μὲν διὰ βάρβατος ῥοδόχρου, ἐξαγομένου ἐκ τινος κογγυλίου, ὅτε δὲ διὰ τοῦ χυμοῦ φ. τοῦ τινος τῆς Συρίας, ὀνομαζομένου ῥίζιον. Ἡ πολυτέλεια αὕτη ἔκαμνε τεχνητάτας προόδους, συντελούσης ἄρ' ἐτέρου καὶ τῆς διαφθορᾶς τοῦ κράτους. εἰς τὴν κατάχρησιν ταύτην, μέχρις οὗ ἡ ἡδοναθὴ τοῦ Νέρωνος σύζυγος Ποππαία ἔφερε τὸ σκάνδαλον· εἰς τὸ μὴ περαιτέρω διὰ τῆς ἐπινοήσεως λιπαροῦ τινος ψιμυθίου, δι' οὗ ἐκάλυ-

πτε τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἔπλυνεν ἀκολούθως δι' ὀνείου γάλακτος, ὅπως αὐξήσῃ τὴν λευκότητα τοῦ χρώματος αὐτοῦ.

Σήμερον οἱ συρμοὶ εἶναι σχεδὸν οἱ αὐτοί· αἱ συνταγαὶ τῶν κοσμητικῶν ἡμῶν ἡλλαξαν ἐπ' ἐλάχιστον. Αἱ ῥωσσίδες εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν ἀποσπῶσι πλέον τὰς ὀφρὺς αὐτῶν, ὅπως ἀντικαταστήσωσιν αὐτὰς διὰ πυκνοῦ στρώματος μολυβδαίνης, ἀλλὰ δὲν ἐγκατέλειψαν ἐντελῶς τὰς παραλόγους αὐτῶν συνηθείας. Ὁ ἰνδὸς στιγματίζεται (seta-touer), ὁ ἄγριος παραμορφώνει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ τῶν γελοιωδεστέρων χρωμάτων, αἱ δὲ ὡραῖαι Εὐρωπαϊαὶ ἐμπαίζουν τὰς ἰδιοτροπίας ταύτας. Ἐν τούτοις, τίς ἤθελε πιστεύσει ὅτι ἔχουσι καὶ αὗται τὸν στιγματισμὸν καὶ τὰς βαφὰς τῶν ἀγρίων; Εἰσέλθετε εἰς τὸ καλλυντήριο τοῦτο, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναπαύεται ἡ κομψὴ τῆς φιλαρεσκείας ἀποσκευή· ἐξετάσατε τὰ μαγικά ταῦτα φυλακτήρια, ἅτινα ἐπενόησεν ὁ Θεὸς τῆς φιλαρεσκείας ὅπως διακωλύσῃ τὰ θέλγητρα τῆς ὡραιότητος· σπουδάσατε τὸ περιεχόμενον τῶν μυστηριωδῶν ἐκείνων δοχείων, ἐν οἷς ἡ δυσμορφία εὐρίσκει ἐτοιμὴν τὴν τε λευκότητα καὶ τὸ ῥοδόεν χρῶμα. Ὅποια ἐκπληξίς, πόσα ὄνειρα κατεσπράφησαν δι' ὑμᾶς! Τὸ ψιμύθιον τοῦτο, οὗ τινος ἡ παρθενικὴ λευκότης ἐμειδία τοσοῦτον ἡδέως ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ὡραίου φύλου, δὲν εἶναι πλέον παρ' ἀκάθαρτον μίγμα κρητίδος καὶ βισμούθιου· τὸ ἐρυθρὸν ἐκεῖνο, τὸ ἐμβλημα τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς ὑγείας, δὲν εἶναι παρ' ἀμάλγαμα ὑδραργύρου καὶ θείου. Προσθέσατε εἰς τὸν ἀνωτέρω κατάλογον τὸ ἔλαιον τοῦ τάλκου (1), τὸ ἐρυθρὸν ὄξος, ὅπερ εἶναι ἀρχαῖα διάλυσις καρμινίου ἐνανιωμένη ἐν ὄξει ρί· ὀλίγου γλισχράσματος ἀραβικοῦ κόμμιος, τὸ λεπτὸν κεχρωματισμένον ὕφασμα, καὶ θέλετε λάβει γνῶσιν ὅλων τῶν μυστηρίων ὅσα αἱ νεώτεραι Λαίδες μεταχειρίζονται ὅπως καλύψωσι τὰ φοβερά τοῦ χρόνου ἔχνη ἢ ὅπως κολάσωσι τὰς φυσικὰς αὐτῶν δυσμορφίας.

Ἀλλὰ φεῦ! ἡ φιλαρέσκεια ἔχει τοὺς μάρτυρας καὶ τὰ θύματά της. Ἰδετε τὴν ῥοδίνην ταύτην καλλονὴν, ἥτις, ἐναντίον τῆς ἡλικίας ἥτις τῇ ἐπιβάλλει τὴν κοσμιότητα, κατορθώνει νὰ ὑποκρύψῃ τὰ ἔχνη τοῦ χρόνου· τὰ θέλγητρά της· σὰς ἐκπλή-

(1) Τὸ τάλκον εἶναι οὐσία ὑπόλευκος ἢ ροδιὰ, λιπαρὰ εἰς τὴν ἀρὴν, εὐκόλως χαρσαμένη ὑπὸ τοῦ ὄνυχος, δυσκόλως τηκομένη διὰ τοῦ φουετῆρος, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φυλλωτὴ, δυνάμενη νὰ διακριθῇ εἰς λεπτὰ πέταλα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὁρατῇ. Τὸ ὄρυκτόν τοῦτο εἶναι γνωστὸν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν craie de Briancou.